

Της ΒΕΝΑΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

«Δ» ενείμαι σιωνιστής, αλλά καταλαβαίνω γιατί ο σιωνιομός

ηταν απαιραίτητος. Δεν πηγαίνω στη συναγωγή, αλλά καταλαβαίνω γιατί ορισμένοι Εβραίοι πηγαίνουν. Είμαι Εβραίος μέσα από αυτά που πιστεύω και λέω, μέσα από τον τρόπο με τον οποίο συζητώ, θυμάμαι και κάνω αστεία».

Ετοι μου απαντά ο Χάσουαρντ Τζέικομπον όταν τον ρωτώω τι σάλ Εβραίος είναι. Κι αν δεν δίνετε πεντάρα για τη σχέση του διάσημου Βρετανού συγγραφέα με την εβραϊκή του ταυτότητα, θα αλλάξετε γνώμην διαβάσετε το τελευταίο του μυθιστόρημα, που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Ψυχογόνος».

Η «Πλερίττωση Φίνκλερ», ανατρέποντάς όλα τα προγνωστικά, κέρδισε πέριοι το περιζήτητο βραβείο Booker, κάνοντας, είμαι σίγουρη, την κριτική επιτροπή να γελάσει μέχρι δακρύων αλλά και να συγκνηθεί με την ιστορία ενός βέρου Βρετανού, του μίζερου, loser και με τάση προς το μελόδραμα Τζούλιαν Τσέολαβ, που θα έδινε και τη ζωή του για να γίνει Εβραίος.

Μια κωμωδία για τα ελαττώματα της φύλης του μέσοις από τα μάτια ενός ξένου δεν θα αρκούσε, δύναται, στον αχμητό και τολμηρό πολιτικό Τζέικομπον. Ούτε μια ακόμα απόδειξη του απαραμέλου λογοτεχνικού του ύφους (άδηλος η μετάφραση του Γιώργου-Ικαρού Μπαμπασάκη). Το μυθιστόρημά του κάνει φύλλο και φτερό τις σύγχρονες προκαταλήψεις για τους Εβραίους, αυτές που διήθεν έχουν με ξεπεράσει. Και μη φοβάστε, δεν καλλιεργεί τις ενοχές μας, ούτε στρκώνει επιτιμητικά το δάχτυλο. Ο μεγαλύτερος εχθρός, άλλωστε, των Εβραίων στο βιβλίο του είναι ένας... Εβραίος.

Μπαμπασάκη). Το μυθιστόρημά του κάνει φύλλο και φτερό τις σύγχρονες προκαταλήψεις για τους Εβραίους, αυτές που διήθεν έχουν με ξεπεράσει. Και μη φοβάστε, δεν καλλιεργεί τις ενοχές μας, ούτε στρκώνει επιτιμητικά το δάχτυλο. Ο μεγαλύτερος εχθρός, άλλωστε, των Εβραίων στο βιβλίο του είναι ένας... Εβραίος.

—Είχατε πει ότι τα κωμικά μυθιστορήματα δεν κερδίζουν ποτέ το Μπούκερ. Μάτια αλλάξτε γνώμη;

«Ο χρόνος θα δείξει αν η νίκη μου ολλάξει τη λογοτεχνική αξία της κωμωδίας. Πιστεύω ότι η κωμωδία θα είναι πάντοτε προβληματική γιατί διχάζει (και οφείλει να διχάζει) και γιατί, σε αντίθεση με την τραγωδία, προσβάλλει και αναστατώνει. Από τη στιγμή που για να κερδίσεις ένα βραβείο πρέπει να ευχαριστήσεις την επιτροπή, οι πιθανότητές σου να το καταφέρεις με μια κωμωδία είναι

ελάχιστες. Ιωάς και να μην πρέπει τη κωμωδία να κερδίζει βραβεία, αν θέλεις να είναι τίμια με τον εαυτό της. Είμαι, όμως, ενθουσιασμένος που πήρα το Μπούκερ. Άλλωστε,

πολλοί κριτικοί είπαν ότι το βιβλίο μου δεν είναι κωμωδία. Κι εγώ ολοένα και περισσότερο το περιγάρφω σαν μια τραγωδία που σε κάνει να γελάς».

—Νιώσατε ποτέ ασυνάντερ, αποκλεισμένος από τη «σοφαρή» αγγλική λογοτεχνία;

«Πάντα ένιωθα ασυνάντερ. Ήταν για μένα συνώνυμο του μυθιστοριογράφου. Άλλα αυτοί που πρωθυΐν τη «σοφαρή» λογοτεχνία είναι ένα πρόβλημα. Ο Ραφτελέ τους έλεγε “agelastes” –δηλαδί ανθρώπους που δεν μπορούν να γελάσουν ή αρνούνται από άποψη να γελάσουν. Πιστεύω ότι η άρνηση του γέλιου δείχνει μια βαθιά έλλειψη ασφαρότητας».

—Πώς θα ορίζατε ένα κωμικό βιβλίο;

«Δεν μπορώ και δεν θέλω να “ορίσω” την κωμωδία. Άλλά την αναγνούριζουμε, και δύτι αναγκαιότητα γιατί μας κάνει να γελάμε. Κάποιες φορές εμφανίζεται με μορφή ευγενική, κάποιες άλλες με μια γλώσσα έντονη και σορατική ή με την ανατροπή αξιών που θεωρούμε ιερές. Οταν, στις πρώτες σελίδες της “Αννας Καρένινα”, ο Ομπλόνσκι γυρίζει σπίτι από μια νίκτα με την ερωμένη του, φέρνοντας στη γυναίκα του ένα αχλάδι σαν δώρο ειρήνης, μπορεί να μη γελάσουμε δυνατά, αλλά η αγάπη που τρέφουμε γι’ αυτόν έρκεται στη σύγκρουση με τη συμπάθεια που νιώθουμε γι’ αυτήν. Οταν δοκιμάζεται η αισθησή μας για την αξιοπρέπεια και την τιμότητα, όταν τα οωστά πράματα γίνονται λιγότερο ελκυστικά α-

info: Κυκλοφορούν επίσης

«Φάτε τη σκόνη μου» και «Ξεχάστε πια το καλό παιδί» από τις εκδόσεις «Πόλις»

Χάουαρντ Τζέικομποον «Η λογοτεχνία των ΗΠΑ είναι εβραϊκή»

πό τα λάθος, τότε βρισκόμαστε στο βασιλείο της κωμωδίας».

-**Η εμπαριστώντων Εβραίων της Βρετανίας στανίκης ήταν έργανε στη λογοτεχνίας σε διάσεις. Πώς το εξηγείτε;**

«Επί πολλά χρόνια ποτεύαμε όπι ο μόνος τρόπος να επηρώσουμε ήταν να κρατάμε καμπλάτο κεφάλι και να μην τραβάμε την προσοχή. Υπήρχε και άλλος λόγος: πολλοί Εβραίοι καλλιτέχνες και διανοούμενοι θεωρούσαν την εβραϊκή εμπειρία επαρχιακή και περιοριστική. Αν θέλετε να κατακτήσετε τα ευγενή υψηλής τέχνης, έπρεπε να την αφίσεις πίσω σου. Στο βαθμό που η ζωή των Εβραίων στη Βρετανία υπήρχε κλειστή σε νέες ιδέες, η επιθυμία τους να δραστεύουν είναι κατανοπτή, αν και λίγο ντροπαστική. Άλλα όλα αυτά αρχίζουν να αλλάζουν. Το βιβλίο μου είναι ένα σύμπτυχο και, ελπίζω, μοχλός επαύξησης της αλλαγής».

-**Αντίθετα, παμερικανική λογοτεχνία είναι γεμάτη από μεγάλους Εβραίους συγγραφείς (απόντων Μπέλουσού μέχρι τον Ροθ), που γράφουν για τα προβλήματα που θέτει η εβραϊκότητας, συκνέμεδιατροκούμηρο. Αυτή η πλούσια παράδοση σας ενέπνευσε;**

«Οχι στην αρχή της καριέρας μου. Τους ανακάλυψα μόνον όταν άρχισαν να με συγκρίνουν μαζί τους. Τώρα με επιμένουν οι φίλες μου, όμως, είναι αγγλικές. Το δικό μου μεγάλο στοιχήμα ήταν να μεταμοσχεύω τον Εβραίο στον Αγγλό. Αγγλό, ένα εγχείρημα που με έβαλε αντιμέτωπο με πολύ περισσότερες δυοκολίες απ' όσες θα ουνανιώσα αν ήμουν Αμερικανός. Η αμερικανική λογοτεχνία είναι μια εβραϊκή λο-

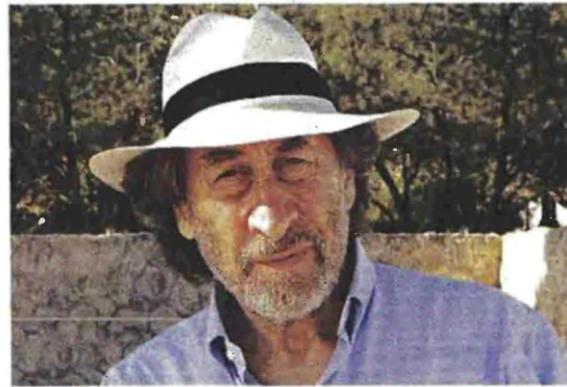
γοτεχνία. Δεν θέλω να πιώσω ποι Αμερικανοεβραίοι συγγραφείς κέρδιζαν εύκολα την επιτυχία, αλλά η αμερικανική κουλτούρα ήταν πολύ εύπλαστη. Η αγγλική θα θέτειτε αν κτιστούσε πολύ διμοτάτα την πόρτα της, αλλά έχει μεγαλύτερη ιστορία και πολύ αυστηρούς κανόνες. Είναι, πάντως, μεγάλη ευχαρίστηση για ένα αυτοδιάτερον και εμένα να προσπαθεί να την ιερέψω, την ίδια ώρα που τους σέβεται».

-**Γι' αυτό, λοιπόν, όταν σας αναφέρουνταν το «Βρετανό Ροθ», απαντάτε: «Θα προτιμούσα να είμαι Εβραίος, φαντάζετε;**

«Με κολακεύει να με συγκρίνουν με τον Ροθ –έναν μεγάλο, μεγάλο συγγραφέα– αλλά είναι μια σύγκριση ανακριτικής. Στα βιβλία του ακούς την ευρωπαϊκή παράδοση –τον Μπάμπη, τον Κάφκα. Σε μένα επλίζω να ακούτε αγγλικές επιρροές –το Σάμπουελ Τζόνουν την Τζέν Οστεν, την Τζόρτζ Ελιοτ, τον Ντίκινεν».

-**Στην «Περίπτωση Φίνκλερ» διαλέχεται να μιλήσετε για τους Εβραίους της Βρετανίας μέσα από τα μάτια ενός εθνικού, που θέλει απελπούμενα να ενστέρνεται την εβραϊκή κουλτούρα και θρησκεία. Τι συγγραφικό πλεονέκτημα σας προσφέρει Τρέόλαμ;**

«Είναι ο δικός μου Βιργίλιος, που οδηγεί σε άγνωστους κόδημους πολλούς μη Εβραίους αναγνώστες. Πότε δικαιωτίζεται, πότε διπλωματεί παρανοήσεις. Μέσα από την καλουρούσατε διάθεση του Εβραίους ναζιτικούς, εκτός και αντους μισεί. Είναι μια επιθυμία να τους πιερόσεις ταυτίζοντάς τους με την πολιτική επιμερία τους. Μια νέατάση, που κερδίζει ουσιαστικά έδαφος, και είναι να κερδίζετε από την άρνηση του Ολοκαυτώματος, είναι να κατηγορείτε τους Εβραίους ότι δεν στάθηκαν στο ύψος της δοκιμασίας τους. «Τίλος εσείς που ζήσατε το Ολοκαύτωμα», τους ρωτώντες «ασκείτε τέτοια βία πάνω σε όλους». Το Ολοκαύτωμα, ε-

πίσης, σ' ένα μυθιστόρημα για το φόβο του αντισημιτισμού στην Αγγλία, τα καλά αισθήματα που υπάρχουν ακόμα γι' αυτούς».

-**Ο Σαμ Φίνκλερ, ο Εβραίος που ηττέψατε που είναι Εβραίος, φαντάζετε εντελώς μιθιστορηματικός χαρακτήρας.**

«Κανένας χαρακτήρας δεν είναι ποτέ εντελώς μυθιστορηματικός.

Πραγματικοί Φίνκλερ μπλέκουν με φανταστικούς για να τον δημιουργήσουν. Υπάρχουν εκεί έξι Εβραίοι που μισούν παθολογικά την καγωγή τους. Πάντα υπήρχαν. Είναι τόσο εξουθενωτική και απαιτητική η εβραϊκότητα–οένας Θεός, οι κοινές συμφορές, η παρούσια στην ιστορία τους. Πάντα υπήρχαν. Είναι τόσο εξουθενωτική και απαιτητική η εβραϊκότητα–οένας Θεός, οι κοινές συμφορές, η παρούσια στην ιστορία τους. Μαζί με την επιθυμία απόδρασης πηγαίνει και η λαχτάρα να γίνεις αποδεκτός, και άρα να εντερνιστείς της πολιτικά «αστέσες» απόπειρα. Ήλιοι πρέπει να είναι με το πλευρό των οικλάδων δοκιμάζομενων Παλαιστινών. Άλλο αυτό και άλλο να θέλεις την εξαράντιο του Ισραήλ να το καταδικάζεις με κάθε ευκαρίφα. Ολές οι αναφορές γύρω από αυτή τη σύγκρουση πάσχουν από απλούστητη και συναισθηματικότητα. Οι άνθρωποι δυσκολεύονται να παραδεχτούν ότι οι πλευρές έχουν και δίκιο και άδικο. Οι περιοδικοί που γράφουν διαδιλλώνουν για το παλαιστινικό, αγνούν τα βασικά στοιχεία της Ιστορίας, δεν ξέρουν καν πόσα χρόνια συνεχίζεται,

άλλα λόγια, γίνεται ένα ιθικό μάθημα, που οι Εβραίοι αφνίζουν να πάρουν. Το να μην υποτιμούν το Ολοκαύτωμα δίνει στους υποστηρικτές αυτής της άμιλας άποψης ένα πλεονέκτημα: δύσιο πο τρωμέρο ήταν τόσο πο ένοχοι είναι οι Εβραίοι, που τιμοτάδειν διδάχτηκαν. Με αυτό τον τρόπο πληρώνουν το Ολοκαύτωμα δύο φορές».

-**Το πρώτο κωμικό βιβλίο που βραβεύτηκε με Booker, τη «Περίπτωση Φίνκλερ», είναι γραμμένο από έναν σπουδαίο συγγραφέα.**

Του χαρακτηρίζουν «Βρετανό Ροθ», ενώ θα προτιμούσε να ήταν ο Εβραίος... Τζέν Οστεν

παραμύθι οικλόρπτας και απλοτίσας, εξηγείται. Η δόπιας είναι για την ιστορία τους Εβραίων να αρνούνται την καταγωγή τους. Μαζί με την επιθυμία απόδρασης πηγαίνει και η λαχτάρα να γίνεις αποδεκτός, και άρα να εντερνιστείς της πολιτικά «αστέσες» απόπειρα. Ήλιοι πρέπει να είναι με το πλευρό των οικλάδων δοκιμάζομενων Παλαιστινών. Άλλο αυτό και άλλο να θέλεις την εξαράντιο του Ισραήλ να το καταδικάζεις με κάθε ευκαρίφα. Ολές οι αναφορές γύρω από αυτή τη σύγκρουση πάσχουν από απλούστητη και συναισθηματικότητα. Οι άνθρωποι δυσκολεύονται να παραδεχτούν ότι οι πλευρές έχουν και δίκιο και άδικο. Οι περιοδικοί που γράφουν διαδιλλώνουν για το παλαιστινικό, αγνούν τα βασικά στοιχεία της Ιστορίας, δεν ξέρουν καν πόσα χρόνια συνεχίζεται,

«Η εγκληματικότητα του Ισραήλ νομιμοποίησε μια παράλογη και ανεξέλεγκτη ρητορική του μίσους»

λογ και ανεξέλεγκτη ρητορική του μίσους, στην οποία λέξεις που πληγώνται τους Εβραίους, κόμα κι αν δεν είναι ηθελημένα ρατσιστικές, είναι ο κανόνας. Ποιες θα είναι οι συνέπειες; Κανένας δεν ξέρει. Αυτό ακριβώς είναι το θέμα του βιβλίου μου».

φαντάζονται ότι οι Εβραίοι έπεσαν από τον ουρανό το 1946 και άρπαξαν δύο έρπετα το κέρι τους. Η γνώση είναι δύναμη. Εάν γνωρίζεις πώς έγιναν τα πράγματα, είσαι πομιερόληπτος;

-**Το 2009, όταν η Κάριλ Τοέρστολ έγραψε το ιθαγένειο θεατρικό έπειτα από την Εβραϊκή που ηττήθηκε στην Ιερουσαλήμ στη Γάζα, της επιτεθέτηκε. Πού σταμάτασι, κατά τη γνώμη σας, ο κριτικής στην πρακτική του Ισραήλ και πού ξεκινά το αντισημιτισμός;**

«Σε προδίδει η γλώσσα σου. Οταν παρουσιάζεις τους Ισραηλίνους να δημάρχαν για αποδήμητο της ιστορίας του Ισραήλ, καιρός –είμαι σίγουρος– να το καταλαβαίνει. Τόσο ύπομνες είναι, καποκούν στην ίδια μας τη γλώσσα τους. Η ίδια της εγκληματικότητας του Ισραήλ είναι πατέος διαδεδομένη, που ακόμα και μορφωμένοι συγγραφές και σκολιαστές φρονούνται να εξετάσουν τα κίνητρα ή τη γλώσσα τους. Πιστεύουν ότι ένα μικρό στραβοπάτημα συγκρατείται, μπροστά στο μεγαλύτερο».

-**Στο μιθιστόρημά σας περιγράφετε μια αύξηση στων αντισημιτικών επεισοδίων στη Μεγάλη Βρετανία. Φαίνεται ότι θα πάρει ποτέ για είναι ο παρδεισιος που ήταν κάποτε για τους Εβραίους;**

«Μόνο ένας ανόποις δεν θα φοβάται, έστω και λίγο. Κάποτε οι απειλές στους Εβραίους έρχονται από τη Δεξιά και τον όχλο. Τώρα είναι η Αριστερά αυτή που συκνότερα μιλά απαντικά για τους Εβραίους (αν και το φρεντάται) και οι μισομορφωμένοι πανεπιστηματικοί. Θα υπάρχουν άραγε περιοδικές επιθέσεις στους δρόμους την επόμενη φορά που θα εκφραγεί η Μέση Ανατολή; Μπορεί; Ή θα πρέπει απλώς να υποστούμε ένα κλίμα πολιτισμένης εκβρότηπας; Το κάνουμε μόνο. Η εγκληματικότητα του Ισραήλ νομιμοποίεται παράδειγμα της ρητορικής του μίσους, στην οποία λέξεις που πληγώνουν τους Εβραίους, α-

«Το δικό μου μεγάλο στοιχήμα ήταν να μεταμοσχεύω τον Εβραίο στον Αγγλό»

Αγγλό, ένα εγχείρημα που με έβαλε αντιμέτωπο με πολύ περισσότερες δυοκολίες απ' όσες θα ουνανιώσα αν ήμουν Αμερικανός. Η αμερικανική λογοτεχνία είναι μια εβραϊκή λο-